Рецензія

на освітньо-професійну програму

«Музеєфікація історико-культурної спадщини»

спеціальності В12 «Культурологія та музеєзнавство»

галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

другого рівня вищої освіти, ступеня магістра

навчання за якою здійснюється на кафедрі

культурології та музеєзнавства

Харківської державної академії культури

Запровадження нової спеціальності В12 «Культурологія та музеєзнавство» вселило надію на розвиток культурної інженерії. В основі цього явища лежить робота музеїв як специфічних лабораторій. Розроблені у них культурні патерни знаходять своє втілення в організації просторів нерухомих пам'яток. Ті, в свою чергу, формують своєрідні фрейми, що впливають на трансформацію неуречевленої культурної спадщини, котра визначає повсякденне життя. Таким чином, культурна інженерія створює альтернативу стихійному зворотному руху: від неуречевленої спадщини до символічних пам'яткових просторів та музейних репрезентацій, що відображають соціокультурні реалії, проте не змінюють їх.

Натомість, ідея об'єднання культурології з музеєзнавством і пам'яткознавством зустріла байдужість, нерозуміння та роздратування з боку фахівців обох таборів. «Культурологи» захищали концепт практичної стерильності свого домену. Ніби, вслід за Арістотелем, вони вважали, що цінність цієї дисципліни полягає у її принциповій неутилітарності. «Музеєзнавці» зверхньо поставилися до відірваних від життя схоластів, наголошуючи на польовому характері своєї спеціальності. При цьому культурологи зазвичай працевлаштовувалися в музеях. Випускники музеєзнавчих кафедр все одно не виходили готовими фахівцями, оскільки освітні програми не були збалансовані згідно з матрицею, структурними компонентами якої є емпірична рутина, технологія, ремесло та професійна

майстерність. Стейкхолдери прагнуть отримувати «готовий продукт», а заклади вищої освіти вижити в умовах «бюрократичної колонізації».

Вакуум професійного середовища було заповнено шарлатанами, котрі жодного дня не працювали в музеях чи пам'яткоохоронних інституціях. Ніколи не викладали або уже дискваліфікувалися. Проте вони активно множать білий шум, заснований на дегенеративній грантовій термінології. Видають загальновідоме за сакральні таємниці. Пропонують швидкодіючі методи нарощення кількості відвідувачів музеїв та нерухомих пам'яток. Сіють філістерство і некомпетентність. Їхній шахрайський інфобізнес в галузі музейництва є небезпечним для культурного суверенітету, інфраструктуру якого забезпечують заклади культурної спадщини. Саме тому навчання роботі зі спадщиною має уподібнюватися до військового або медичного дидактичного аналогу.

Проте розв'язати окреслені проблеми на рівні освітніх програм неможливо. Бюрократичні нормативи, що мають бути спрямовані на підвищення якості вищої освіти, насправді, вихолостили і скували відповідну роботу. Форма домінує над смислом. Людський капітал перетворюється на ресурс для машинізованого відтворення вищої освіти. Ресурси, як відомо, вичерпуються. Проте машинерія лише набирає свій розгін. Це, в цілому, відображає тенденції, характерні для екстазу техноцентризму.

Враховуючи наведене, рецензована освітньо-професійна програма постає як майже бездоганно сформований для проходження акредитації документ.

Machinae machinalia, homini humana!

Тут варто навести результати машинної перевірки файлу програми, здійсненої LLM Claude:

«Технічні зауваження до освітньо-професійної програми «Музеєфікація історико-культурної спадщини»

Заклад: Харківська державна академія культури, кафедра культурології та музеєзнавства

Рівень / спеціальність: другий (магістерський), В12 Культурологія та музеєзнавство

Редакція: зі змінами, затвердженими вченою радою ХДАК (протокол № 1 від 28.08.2026)

А. Формальні та технічні зауваження

1. У листі погодження дата протоколу кафедри вказана як «26.08.2028» (очевидно, 2026).

2. Після таблиці 2.1 залишено службову примітку «Додати виробничу практику», хоча виробнича практика вже передбачена як ОПК 1.2.10. Примітку слід вилучити.

3. У розділі «Основний фокус ОПП» зазначено галузь знань «02 Культура і мистецтво» замість чинної галузі В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки».

4. Порушено нумерацію розділів:

- номер «1» присвоєно і Передмові, і Профілю;
- після підрозділу 2.1 одразу йде 2.3 (2.2 відсутній);
- після розділу 3 одразу йде 4.1.

5. Посеместрова схема (п. 2.3) не відповідає переліку компонентів (п. 2.1):

- під кодом ОПК 1.2.1 подано «Технології віртуалізації музейного простору» (за переліком це ОПК 1.2.2);
- під кодом ОПК 1.2.4 у 3 семестрі подано «Новітні технології музейної справи» (за переліком це ОПК 1.2.6), тоді як ОПК 1.2.4 вже включено до 1 семестру;
- у схемі наведено 5 вибіркових компонентів із кодами ВК 2.х.х, у переліку — 6 компонентів із кодами ВОК 2.1–2.6.

6. Технічні описки:

- «ПРНЗ», «ЗКЗ», «ФКЗ» — літера «З» замість цифри «3»;
- «FQ-EHEA», «EQF-LLL» набрано з кириличними літерами;
- «зберігай експонатів», «зберігай фондів» замість «зберігач».

7. Фахова компетентність ФК4 («Здійснення науково-дослідної, науково-педагогічної, управлінської діяльності») сформульована не як здатність.

8. Програма подана як редакція «зі змінами», однак не зазначено, які саме зміни внесено, та не наведено їх обґрунтування.

Б. Зауваження до матриць відповідності

9. ПРН13 (планування та управління заходами цивільного захисту, домедична допомога) не забезпечується компонентом ОЗК 1.1.1 «Цивільний захист та домедична допомога». Водночас ПРН13 приписано дев'яти іншим компонентам, зокрема «Іноземній мові», «Історіографії історії України», «Методиці викладання спеціальних дисциплін». Компоненту ОЗК 1.1.1 натомість приписано ПРН5 (інформаційні технології). Імовірно, рядки матриці зсунуто.

10. ПРН5 (використання інформаційних технологій і спеціалізованого програмного забезпечення) не забезпечується ані ОПК 1.2.2 «Технології віртуалізації музейного простору», ані ОПК 1.2.6 «Новітні технології музейної справи».

11. ПРН12 (розроблення проєктів музеєфікації) та ПРН2 (проєктування і модернізація музейних і пам'яткоохоронних установ) не забезпечуються профільним компонентом ОПК 1.2.4 «Теорія та практика музеєфікації». Натомість ПРН12 приписано педагогічній практиці (ОПК 1.2.9).

12. Низка відповідностей не має змістового обґрунтування:

• ОЗК 1.1.3 «Іноземна мова (за проф. спрямуванням)» → ФК3, ФК8, ПРН11;

• ОПК 1.2.3 «Історіографія історії України» → ФК1, ПРН4, ПРН11.

В. Зауваження до змісту програми

13. Заявлені в меті програми, ФК9, ПРН3 та ПРН8 управління, менеджмент, маркетинг і стратегічне планування не забезпечені жодним профільним обов'язковим компонентом.

14. Декларовано два фокуси програми — музеєзнавчий і пам'яткознавчий, проте компоненти з охорони нерухомої спадщини та пам'яткоохоронного законодавства відсутні.

15. Культурологічна складова в обов'язкових компонентах відсутня, хоча кваліфікація визначена як «магістр з культурології та музеєзнавства». Інтегральна компетентність сформульована через «музеєзнавство, пам'яткознавство», тобто відповідно до спеціальності 027.

16. Педагогічний блок (ОЗК 1.1.4, ОПК 1.2.1, ОПК 1.2.9) становить 11 кредитів ЄКТС, тоді як виробнича практика — 3 кредити. Для освітньо-професійної програми це дисбаланс, тим більше що серед можливих посад у розділі «Придатність до працевлаштування» викладацькі посади не зазначено.

17. Не обґрунтовано відповідність спеціальності В12 обов'язкового компонента ОПК 1.2.3 «Історіографія історії України».

18. Заявлено викладання англійською мовою «частини дисциплін», однак фактично англійською передбачено один компонент (ОПК 1.2.5 «Museumization of culture»).»

Після врахування наведених зауважень, рецензована освітньо-професійна програма набуде бездоганного вигляду, з огляду на акредитаційні вимоги.

Загалом, варто висловити підтримку Харківській Школі Музеології, котру вдалося розбудувати за останні десятиріччя в Харківській державній академії культури. Звісно, нещодавня реорганізація закладу не посилює її інституційної спроможності. Водночас, без відповідних освітньо-професійних програм

культурний суверенітет східного флангу оборони України буде значно послаблено. Хочеться висловити сподівання, що виняткова стійкість харківської академічної спільноти буде врахована експертною комісією та галузевою експертною радою при реалізації процедури акредитації. Варто зазначити, що некреативне руйнування, котре ховається під евфемізмом оптимізації, запустити нескладно. А відновити освітній ландшафт набагато складніше. Зважаючи на стратегічне значення програми, вона заслуговує на позитивну оцінку й може бути рекомендована до акредитації за умови врахування висловлених зауважень.

Завідувач кафедри експертизи мистецтвознавчої Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор культурології, доцент **Руденко Сергій Борисович**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ ТА ДОКУМЕНТОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтва * Міністерство культури України * ВІДДІЛ КАДРІВ ТА ДОКУМЕНТОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Ідентифікаційний код 02214142

Головний фахівець В. Белець